

O Funcionalismo racionalista

O máximo representante do funcionalismo racionalista foi Charles Edouard Jeanneret (1887-1965), máis coñecido como Le Corbusier, seudónimo que adoptou a partir de 1920. As teorías arquitectónicas deste suízo condensáronse no seu primeiro libro *Hacia unha arquitectura* publicado en 1923. Nel definiu o seu modelo de vivenda «como unha máquina para habitar», realizada en serie e cunha gran economía de espazo. Tentou combinar as propostas da Arquitectura Moderna (rigor, funcionalidade, novos materiais, rexeitamento do historicismo) coa producción en serie e as proporcións da arquitectura clásica, que consideraba imprescindibles para producir beleza e harmonía. Este modelo de casa baseábase na máxima pureza das formas xeométricas (ou *modulor*) e podía axustarse tanto á vivenda individual como a un bloque. Realizou grandes rañaceos e vivendas de seis alturas, no centro das cidades e casas-vila na periferia. O edificio concibido como un bloque hermético, non molesta á natureza, que entra na propia casa. Concibe o espazo con continuidade e a forma se insire como espazo de civilización na natureza. Por debaixo das casas se pode circular, o movemento urbano non se ve obstaculizado e a cidade penetra por rúas interiores dos edificios con tendas e servicios. Os pisos encaixados os uns cos outros en múltiples niveis e as terrazas con xardíns son algunas das súas ideas que se siguen a utilizar na actualidade.

Vila Saboya. Le Corbusier (1887-1965)

1. Clasificación

Nome: Vila Saboya

Autor: **Le Corbusier** (1887-1965)

Cronoloxía: 1929-1931

Estilo: Movemento Moderno.

Racionalismo funcional

Localización: Poissy, Francia

2. Contexto e Biografía (ver libro de texto, páxs. 406-408)

3. Análise e comentario

En 1927, Le Corbusier publicou o ensaio *Os cinco puntos da nova arquitectura*, que ten na Vila Saboya a súa concreción, pasando a ser un dos edificios más representativos da arquitectura funcionalista:

- Volume prismático que, a semellanza dun palafito, se eleva sobre pilotes, columnas de formigón armado que sosteñen o edificio ailláondo do chan.
- Fachada libre, que ao carecer de función sustentante permite abrir vans sen limitacións
- Ventá continua en todo o perímetro do edificio, que facilita a iluminación de todo o espazo interior.
- Planta libre, pois non son necesarios os muros de carga para sostener a cuberta e, polo tanto, o espazo pode distribuirse ou fragmentarse libremente.
- Terrazas axardinadas. Cuberta plana con xardín, para disfrutar da natureza e o aire libre.

Esta síntese da totalidade dos principios sostidos por Le Corbusier ata o momento é o que lle confire á casa o seu recoñecido carácter de "obra-manifesto".

Exterior: o edificio asemella unha caixa elevada sobre o terreo mediante unha serie de pilotes (delgados cilindros de formigón armado), retranqueados respecto da planta da vila. A casa parece estar flotando por encima da paisaxe soportada por delgados pilotis que se confunden coa linea de árbores do fondo, mentres que o nivel inferior está pintado de cor verde para contribuír á percepción dun volume flotante. Trátase dunha casa "sen fachada", un paralelepípedo neto cuxas catro caras están atravesadas pola ventá alongada e ofrecen a mesma resposta á paisaxe circundante.

A planta baixa contén os elementos de servizo da casa. Un dos aspectos más interesantes é a parede de vidro curvo do nivel inferior que está concibida para coincidir co radio de xiro dos grandes automóbiles do 1929, para que cando os donos manexasen por baixo do volume puidesen entrar facilmente ao garaxe.

O garaxe, ocupa aproximadamente a cuarta parte da planta baixa, con capacidade para tres automóbiles e substituíndo o espazo que antigamente ocupaban as cuadras e cabalos. Na parte frontal atópase a entrada do conxunto, fronte á cal ábrese un hall que conta con dous elementos principais: unha rampla que percorre de abajo a arriba todo o edificio e que constitúe a súa espiña dorsal, prolongando este movemento desde fóra cara a dentro, e unha escala de caracol. Todo o interior do hall atópase pintado de branco. Máis afastados da entrada aparecen tres habitacións para invitados e servizo.

Destacar a profusión de aseos e retretes no interior da Vila, aparentemente moi superior ás necesidades e aproveitando a auga corrente coa que se contaba. O

luminoso cuarto de baño principal foi alicatado con pezas de pasta de vidro cor azul claro e escuro na zona da bañeira e azulejos brancos.

Na planta superior, as habitacións da residencia están equipadas con fiestras corridas que se mesturan discretamente coa fachada branca e dura, liberando á fachada de calquera xerarquía. As fiestras corridas comezan a xogar coa percepción entre o interior e o exterior, o que non se fai completamente explícito ata que un de atopa no interior.

Ambos niveis, o inferior e o superior, baséanse na idea dunha planta libre que provoca continuidade dos espazos. Le Corbusier incorpora unha serie de ramplas que van desde o nivel inferior ata o teito-xardín, que obriga ao habitante a minorar a marcha e a experimentar o movemento entre os espazos.

A análise das plantas non revela aspectos maiormente significativos, más aló do tratamento da planta baixa en relación co movemento dos vehículos e a organización tipolóxica "case claustral" da planta en torno ao patio. Pero o verdadeiramente significativo do interior está constituído pola introdución da rampla que une os tres niveis, a famosa "promenade architectural" (paseo arquitectónico) que culmina na terraza.. Xesto cubista que, ao mesmo tempo que "abre" a casa mostrando a súa estrutura interna, permite a fruición desta como aquilo no que finalmente se converteu: unha das obras cumes da arte da primeira metade do século XX.

Materiais: formigón de cor branca, xeso nas paredes, ferro nos pasamáns e aceiro nos marcos de fiestras.

Os seus donos viviron pouco tempo nela debido as numerosas goteiras. Foi almacén durante a SGM e centro

xuvenil na posguerra, cando estivo a piques de ser demolida. En 1964, por iniciativa de A. Malraux, foi declarada monumento histórico.

Capela Notre-dame-du-Haut ou Capela de Ronchamp

Le Corbusier (1887-1965)

1. Clasificación

Nome: Capela Notre-dame-du-Haut ou Capela de Ronchamp

Autor: **Le Corbusier (1887-1965)**

Cronoloxía: 1950-54

Estilo: Movemento Moderno.
Racionalismo funcional

Localización: Ronchamp, Francia

2. Contexto e Biografía (ver libro de texto, páxs. 406-408)

3. Análise e comentario

Características

- Carácter escultórico e formas curvilíneas. Na cima dun outeiro nun lugar de peregrinación.
- Formigón revestido de cemento blanco
- Muros inclinados cara o interior. Un é cóncavo e serve como fondo para a misa no exterior
- Cuberta: curvatura irregular e en saínte, se eleva cara o ceo.
- Interior: iluminado por vans de diversos tamaños nos muros Chan en lixeira pendente

Sobre un outeiro da rexión do Franco-Condado, no Nordés de Francia, atópase un pequeno santuario que foi destruído na II^a Guerra Mundial. Uns anos logo de finalizar esta, exponse a súa reconstrucción que lle é proposta a Le Corbusier, naquelas datas un dos grandes arquitectos mundiais, por un cóengo da vila de Ronchamp, moi próxima ao lugar.

Fronte a obras anteriores, plenamente racionalistas, nesta capela

desexa deseñar un edificio único, capaz de sorprender ao espectador que se achega ao outeiro e de xerar un ambiente místico no seu interior que permita o recollemento e anime á oración. O arquitecto funcionalista que considerara á casa como unha máquina para vivir construída con liñas rectas e módulos, convértese nun arquitecto orixinal que non renuncia a nada e que, deseñando coas curvas que antes rexeitou, consegue a integración perfecta da construcción na contorna que lle rodea. Por iso, Ronchamp segue sendo estudiada hoxe como un edificio singular na traxectoria profesional deste autor.

Desde o punto de vista do deseño, o espazo é definido por grosos muros curvos, sobre os que parece repousar a cuberta, escura e pesada, que o arquitecto comparou cunha cuncha ou cunha frecha. Cada muro ten personalidade propia: o grosísimo muro sur está perforado por fiestras irregulares con vidreiras de cores; o muro norte, con dúas capelas, axuda ao soporte da cuberta; a cabeceira curva é completada exteriormente pola gran torre e unha pileta de formigón capaz de recoller a auga caída sobre a igrexa, mentres que os pequenos ocos do seu interior fan pensar no Universo; e a parede dos pés recorda a un escenario teatral presidido polo altar ao aire libre, diante do cal poderían congregarse ata dez mil peregrinos.

Pero se o seu exterior resulta atractivo, non o é menos o seu interior, sereno, místico e mágicamente coloreado, capaz de crear un ambiente máxico que facilita a oración dos visitantes, ao que axuda a súa excelente sonoridade.

Tras case 5 anos traballando en Ronchamp, a capela foi inaugurada o 25 de xuño de 1955.

Imaxes

Planta baixa da Vila Saboya

